

KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

SCENARIUSZ LEKCJI
SZKOŁA ŚREDNIA

PRZESTĘPSTWO A WYKROCZENIE W POLSKIM PRAWIE KARNYM

1. CELE LEKCJI

ZDOBYCIE NOWYCH WIADOMOŚCI I POZYSKANIE UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH.

UCZEŃ:

- zna pojęcie przestępstwa i wykroczenia;
- rozumie, na czym polegają różnice pomiędzy przestępstwem, a wykroczeniem;
- wie, jaki akt prawny reguluje odpowiedzialność za popełnienie przestępstwa, a jaki akt prawny reguluje odpowiedzialność za popełnienie wykroczenia;
- potrafi rozróżnić przestępstwo kradzieży od przestępstwa kradzieży z włamaniem;
- odróżnia zbrodnię od występku;
- zna granice wieku, od której człowiek może ponosić odpowiedzialność karną;
- zna kary, jakie grożą za popełnienie przestępstwa, a jakie za popełnienie wykroczenia,
- potrafi wymienić przykładowe przestępstwa i wykroczenia przeciwko mieniu;
- wie, czy polskie prawo przewiduje odpowiedzialność karną np. dla zwierząt.

2. METODA I FORMA PRACY Z UCZNIAMI

- Lekcję z uczniami można poprowadzić w formie interaktywnej. W tym celu warto zadawać uczniom pytania otwarte zachęcające do dyskusji.
- Uczniów można podzielić na grupy lub pary, tak aby mogli swobodnie dyskutować nad rozwiązaniem przypadku.

3. PLAN LEKCJI

- Lekcję można rozpocząć od zadania pytania uczniom, czy orientują się, jakie czyny popełnione przez człowieka są przestępstwem? uczniów można poprosić, aby wymienili przykładowe przestępstwa o których słyszeli np. w telewizji lub o których czytali w internecie, czy na FB.
- Wymienione przez uczniów przestępstwa można zapisać na tablicy interaktywnej i warto dodać również inne przestępstwa, jeżeli młodzież ich nie wymieniła np. kradzież, uszkodzenie mienia, oszustwo itp..
- Uczniów warto zapoznać z legalną definicją przestępstwa. Przestępstwo to czyn człowieka, zabroniony przez ustawę, pod groźbą kary, jak zbrodnia lub występki, bezprawny, zawiniony, społecznie niebezpieczny w stopniu wyższym, niż znikomy.

- Uczniom warto zadać pytanie, czy wiedzą dlaczego taki sam czyn polegający np. na zabraniu cudzego mienia w celu przywłaszczenia raz może być przestępstwem, a raz wykroczeniem, co może mieć na to wpływ?
- Uczniom warto wyjaśnić, że z uwagi na powagę czynu inne kary są orzekane za popełnienie przestępstwa, a inne za popełnienie wykroczenia.
- Ostatnim zadaniem dla uczniów jest zapoznanie się z treścią przygotowanego przypadku i udzielenie odpowiedzi na zadane przez prowadzącego pytania. Do tego zadania również można przydzielić uczniów do różnych grup.

4. KAZUS

Marzeniem Pawła – ucznia 2 klasy liceum ogólnokształcącego było posiadanie hulajnogi elektrycznej. Paweł od dawna prosił rodziców o taki prezent. Ponieważ cena nowej hulajnogi była bardzo wysoka, Paweł nie wiedział w jaki sposób przekonać rodziców do drogiego zakupu. Mama Pawła Agata znając marzenia syna postawiła Pawłowi wysoką poprzeczkę i poinformowała go na początku drugiej klasy, że warunkiem otrzymania przez niego elektrycznej hulajnogi jest ukończenie roku szkolnego z wyróżnieniem. Zdesperowany Paweł za wszelką cenę postanowił uzyskać świadectwo z czerwonym paskiem. Starania Pawła były okupione z jego strony bardzo dużym wysiłkiem. Na szczęście zostały zwieńczone sukcesem. W dniu zakończenia roku szkolnego Paweł wrócił do domu z upragnionym świadectwem z czerwonym paskiem. Rodzice Pawła związani wcześniejszą obietnicą postanowili dotrzymać słowa i razem z synem udali się na zakupy wymarzonego sprzętu.

W dniu 4 lipca 2022 roku Paweł stał się właścicielem nowej, pięknej hulajnogi o wartości 2.199,00 złotych (słownie: dwa tysiące sto dziewięćdziesiąt dziewięć złotych 00/100) Paweł przez całe wakacje cieszył się z zakupu, a wraz z rozpoczęciem nowego roku szkolnego zakomunikował rodzicom, że nie będzie już jeździł do szkoły autobusem, ponieważ hulajnogą będzie szybciej i wygodniej. Mama Pawła nie chciała się zgodzić, aby syn jeździł do szkoły hulajnogą z obawy o jego bezpieczeństwo. Rodzice Pawła obawiali się również, że hulajnoga, która nie posiada fabrycznych zabezpieczeń przed ewentualną kradzieżą, może stać się łatwym łupem dla potencjalnego złodzieja. Ostatecznie Paweł przekonał jednak rodziców, którzy pozwolili mu jeździć hulajnogą do szkoły, pod warunkiem, że kupi on odpowiednie zabezpieczenie chroniące przed kradzieżą. Paweł kupił metalowy łańcuch, którym planował przypinać hulajnogę do specjalnych stanowisk na tego rodzaju sprzęt, które znajdowały się na boisku szkolnym.

W pierwszym tygodniu szkoły Paweł codziennie zabierał hulajnogę do szkoły. Wzbudzała ona zachwyt wśród jego koleżanek i kolegów. Paweł każdego dnia starannie przymocowywał hulajnogę do metalowych stanowisk znajdujących się na boisku szkolnym. Niestety już w drugim tygodniu zajęć lekcyjnych Paweł zapomniał o przymocowaniu hulajnogi i pozostawiał ją na boisku szkolnym, bez jakiegokolwiek zabezpieczenia. Po zakończonych lekcjach Paweł, jak zwykle udał się po swoją hulajnogę, aby wrócić do domu. Niestety hulajnoga zniknęła. Zrozpaczony Paweł zorientował się, że w jego plecaku znajduje się łańcuch mocujący. Wtenczas uświadomił sobie, że pomimo, iż zobowiązał się przed rodzicami, że będzie w należyty sposób zabezpieczał hulajnogę przed kradzieżą zupełnie o tym zapomniał.

Paweł bał się przyznać rodzicom, że utracił hulajnogę, jednak nie miał innego wyjścia. Musiał razem z rodzicami udać się na policję i poinformować o zaistniałym zdarzeniu.

5. KARTA PRACY DLA UCZNIÓW

► KODEKS KARNY

ROZDZIAŁ XXXV. PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO MIENIU

Art. 278. [Kradzież]

§ 1. Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bez zgody osoby uprawnionej uzyskuje cudzy program komputerowy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 4. Jeżeli kradzież popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

§ 5. Przepisy § 1, 3 i 4 stosuje się odpowiednio do kradzieży energii lub karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego.

Art. 279. [Kradzież z włamaniem]

§ 1. Kto kradnie z włamaniem, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli kradzież z włamaniem popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 288. [Zniszczenie mienia ruchomego]

§ 1. Kto cudzą rzecz niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. Karze określonej w § 1 podlega także ten, kto przerywa lub uszkadza kabel podmorski albo narusza przepisy obowiązujące przy zakładaniu lub naprawie takiego kabla.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

► KODEKS WYKROCZEŃ

ROZDZIAŁ XIV. WYKROCZENIA PRZECIWKO MIENIU

Art. 119. [Kradzież i przywłaszczenie]

§ 1. Kto kradnie lub przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą, jeżeli jej wartość nie przekracza 500 złotych, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Usiłowanie, podżeganie i pomocnictwo są karalne.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 dopuścił się go na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego.

§ 4. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1, można orzec obowiązek zapłaty równowartości ukradzionego lub przywłaszczonego mienia, jeżeli szkoda nie została naprawiona.

Art. 124. [Niszczenie cudzej rzeczy]

§ 1. Kto cudzą rzecz umyślnie niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, jeżeli szkoda nie przekracza 500 złotych, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Usiłowanie, podżeganie i pomocnictwo są karalne.

§ 3. Ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego.

§ 4. W razie popełnienia wykroczenia można orzec obowiązek zapłaty równowartości wyrządzonej szkody lub obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego.

◆ PYTANIA DLA UCZNIÓW

Po zapoznaniu się uczniów z treścią kazusu można zadać następujące pytania:

1. Czy osoba, która zabrała (ukradła) Pawła hulajnogę dopuściła się przestępstwa, czy wykroczenia?
2. Jakiego przestępstwa dopuściła się osoba, która zabrała (ukradła) Pawła hulajnogę?
3. Jakiego przestępstwa dopuściłaby się osoba, która uszkodziłaby całkowicie hulajnogę Pawła?
4. Czy sprawcy czynu poniosłby inną odpowiedzialność, w przypadku, gdyby hulajnoga była używana, a rodzice Pawła zapłaciliby za nią 400 złotych?
5. Czy w sytuacji, gdyby hulajnoga Pawła została zabrana z zamkniętego garażu rodziców Pawła sprawca czynu poniosłby odpowiedzialność na podstawie innego przepisu?

► ODPOWIEDZI DO KAZUSU

ad 1.

Osoba, która zabrała (ukradła) Pawła hulajnogę dopuściła się popełnienia przestępstwa.

ad 2.

Sprawca czynu dopuścił się popełnienia przestępstwa kradzieży.

ad 3.

Sprawca dopuściłby się przestępstwa zniszczenia mienia.

ad 4.

Gdyby hulajnoga była używana, a rodzice Pawła zapłaciliby za nią 400 złotych, sprawca czynu dopuściłby się popełnienia wykroczenia z uwagi na wartość hulajnogi.

ad 5.

W sytuacji, gdyby hulajnoga Pawła została zabrana z zamkniętego garażu rodziców Pawła, sprawca odpowiadałby za popełnienie przestępstwa kradzieży z włamaniem.

Na podsumowanie, można wskazać uczniom różnicę pomiędzy przestępstwem uszkodzenia mienia, a wykroczeniem polegającym na uszkodzeniu mienia.

6. ŹRÓDŁA

- Kodeks Karny (wyciąg)
- Kodeks Wykroczeń (wyciąg)
- „Przychodzi uczeń do prawnika” pod redakcją Natalia Radosh, Michał Łakomecki, Poznań 2015

7. ZESTAWIENIE PRZYDATNYCH PRZEPISÓW

► KODEKS KARNY

USTAWA Z DNIA 6 CZERWCA 1997 R.

(tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 1138,1726,1855,2339)

(wyciąg)

CZĘŚĆ OGÓLNA.

ROZDZIAŁ I. ZASADY ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ

Art. 1. [Warunki odpowiedzialności]

§ 1. Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.

§ 2. Nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma.

§ 3. Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego, jeżeli nie można mu przypisać winy w czasie czynu.

Art. 6. [Czas i miejsce przestępstwa]

§ 1. Czyn zabroniony uważa się za popełniony w czasie, w którym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był obowiązany.

§ 2. Czyn zabroniony uważa się za popełniony w miejscu, w którym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był obowiązany, albo gdzie skutek stanowiący znamię czynu zabronionego nastąpił lub według zamiaru sprawcy miał nastąpić.

Art. 7. [Zbrodnia i występki]

§ 1. Przestępstwo jest zbrodnią albo występkiem.

§ 2. Zbrodnią jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 albo karą surowszą.

§ 3. Występkiem jest czyn zabroniony zagrożony grzywną powyżej 30 stawek dziennych albo powyżej 5000 złotych, karą ograniczenia wolności przekraczającą miesiąc albo karą pozbawienia wolności przekraczającą miesiąc.

Art. 8. [Umyślność i nieumyślność]

Zbrodnię można popełnić tylko umyślnie; występki można popełnić także nieumyślnie, jeżeli ustawa tak stanowi.

Art. 9. [Zamiar bezpośredni; zamiar ewentualny]

§ 1. Czyn zabroniony popełniony jest umyślnie, jeżeli sprawca ma zamiar jego popełnienia, to jest chce go popełnić albo przewidując możliwość jego popełnienia, na to się godzi.

§ 2. Czyn zabroniony popełniony jest nieumyślnie, jeżeli sprawca nie mając zamiaru jego popełnienia, popełnia go jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość popełnienia tego czynu przewidywał albo mógł przewidzieć.

§ 3. Sprawca ponosi surowszą odpowiedzialność, którą ustawa uzależnia od określonego następstwa czynu zabronionego, jeżeli następstwo to przewidywał albo mógł przewidzieć.

Art. 10. [Wiek]

§ 1. Na zasadach określonych w tym kodeksie odpowiada ten, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat.

§ 2. Nieletni, który po ukończeniu 15 lat dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 134, art. 148 § 1, 2 lub 3, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173 § 1 lub 3, art. 197 § 3 lub 4, art. 223 § 2, art. 252 § 1 lub 2 oraz w art. 280, może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.

§ 3. W wypadku określonym w § 2 orzeczona kara nie może przekroczyć dwóch trzecich górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego za przypisane sprawcy przestępstwo; sąd może zastosować także nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 4. W stosunku do sprawcy, który popełnił występki po ukończeniu lat 17, lecz przed ukończeniem lat 18, sąd zamiast kary stosuje środki wychowawcze, lecznicze albo poprawcze przewidziane dla nieletnich, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają.

ROZDZIAŁ XXXV. PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO MIENIU

Art. 278. [Kradzież]

§ 1. Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bez zgody osoby uprawnionej uzyskuje cudzy program komputerowy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 4. Jeżeli kradzież popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

§ 5. Przepisy § 1, 3 i 4 stosuje się odpowiednio do kradzieży energii lub karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego.

Art. 278a. [Kradzież szczególnie zuchwałą]

§ 1. Kto dopuszcza się kradzieży szczególnie zuchwałej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli kradzież szczególnie zuchwałą popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 279. [Kradzież z włamaniem]

§ 1. Kto kradnie z włamaniem, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli kradzież z włamaniem popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 288. [Zniszczenie mienia ruchomego]

§ 1. Kto cudzą rzecz niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. Karze określonej w § 1 podlega także ten, kto przerywa lub uszkodza kabel podmorski albo narusza przepisy obowiązujące przy zakładaniu lub naprawie takiego kabla.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

► **KODEKS WYKROCZEŃ Z DNIA 20 MAJA 1971 R.**

(tj. z 2022 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 2151, 2311))

CZĘŚĆ OGÓLNA.

ROZDZIAŁ I. ZASADY ODPOWIEDZIALNOŚCI

Art. 1. [Warunki odpowiedzialności]

§ 1. Odpowiedzialności za wykroczenie podlega ten tylko, kto popełnia czyn społecznie szkodliwy, zabroniony przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia pod groźbą kary aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 5000 złotych lub nagany.

§ 2. Nie popełnia wykroczenia sprawca czynu zabronionego, jeżeli nie można mu przypisać winy w czasie czynu.

Art. 8. [Wiek]

Na zasadach określonych w niniejszej ustawie odpowiada ten, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu lat 17.

ROZDZIAŁ XIV. WYKROCZENIA PRZECIWKO MIENIU

Art. 119. [Kradzież i przywłaszczenie]

§ 1. Kto kradnie lub przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą, jeżeli jej wartość nie przekracza 500 złotych, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Usiłowanie, podżeganie i pomocnictwo są karalne.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 dopuścił się go na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego.

§ 4. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1, można orzec obowiązek zapłaty równowartości ukradzionego lub przywłaszczonego mienia, jeżeli szkoda nie została naprawiona.

Art. 123. [Kradzież z ogrodu]

§ 1. Kto z nienależącego do niego ogrodu bezprawnie zabiera w nieznacznej ilości owoce, warzywa lub kwiaty, podlega karze grzywny do 250 złotych albo karze nagany.

§ 2. Ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia można orzec nawiązkę do wysokości 50 złotych.

Art. 124. [Niszczenie cudzej rzeczy]

§ 1. Kto cudzą rzecz umyślnie niszczy, uszkodza lub czyni niezdatną do użytku, jeżeli szkoda nie przekracza 500 złotych, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Usiłowanie, podżeganie i pomocnictwo są karalne.

§ 3. Ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego.

§ 4. W razie popełnienia wykroczenia można orzec obowiązek zapłaty równowartości wyrządzonej szkody lub obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego.

KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

OPRACOWAŁA: r.pr. Anna Stawicka
Stan prawny na dzień 15 grudnia 2022 roku.